Archeologienota: Het archeologisch bureauonderzoek aan de Postweg te Lanaken

Annelies De Raymaeker
Caroline Dockx

Kessel-Lo, 2016
Studiebureau Archeologie bvba

Archeologienota: Het archeologisch bureauonderzoek aan de Postweg te Lanaken

Annelies De Raymaeker
Caroline Dockx

Kessel-Lo, 2016
Studiebureau Archeologie bvba

Colofon

Archeologienota: Het archeologisch bureauonderzoek aan de Postweg te Lanaken

Initiatiefnemer:	Matexi Projects NV
Projectleiding:	Annelies De Raymaeker
Erkend archeoloog:	Annelies De Raymaeker
Auteurs:	Annelies De Raymaeker, Caroline Dockx
Foto's en tekeningen:	Studiebureau Archeologie bvba (tenzij anders vermeld)

Op alle teksten, foto's en tekeningen geldt een auteursrecht. Zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van Studiebureau Archeologie bvba mag niets uit deze uitgave worden vermenigvuldigd, bewerkt en/of openbaar gemaakt, hetzij door middel van webpublicatie, druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook.

Studiebureau Archeologie bvba
Jozef Wautersstraat 6
3010 Kessel-Lo
www.studiebureau-archeologie.be
info@studiebureau-archeologie.be
tel: 0474/58.77.85
fax: 016/77.05.41

©2016, Studiebureau Archeologie bvba

Inhoudstafel

Inhoudstafel p. 1

Hoofdstuk 1 Bureauonderzoek p. 3
1.1 Beschrijvend gedeelte p. 3
1.1.1 Administratieve gegevens p. 3
1.1.2 Archeologische voorkennis p. 5
1.1.3 Onderzoeksopdracht p. 6
1.1.4 Beschrijving van de geplande werken p. 7
1.1.5 Werkwijze p. 10
1.2 Assessmentrapport p. 11
1.2.1 Landschappelijke ligging van het projectgebied p. 11
1.2.2 Historische beschrijving van het projectgebied p. 16
1.2.3 Archeologisch kader van het projectgebied p. 23
1.2.4 Datering en interpretatie van het onderzochte gebied p. 24
1.2.5 Synthese p. 25
1.2.6 Samenvatting voor een gespecialiseerd publiek p. 25
1.2.7 Samenvatting voor een niet gespecialiseerd publiek p. 25

Hoofdstuk 2 Programma van maatregelen p. 27
2.1 Administratieve gegevens p. 27
2.2 Gemotiveerd advies p. 28
2.3 Programma van maatregelen voor uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem p. 32
2.3.1 Vraagstelling en onderzoeksdoelen p. 32
2.3.2 Onderzoeksstrategie, methode en technieken p. 33

Bibliografie p. 37

Bijlagen p. 39

Hoofdstuk 1 Bureauonderzoek

1.1 Beschrijvend gedeelte

1.1.1 Administratieve gegevens

Projectcode: 2016L197

Erkend archeoloog: Annelies De Raymaeker OE/ERK/Archeoloog/2016/00148
Studiebureau Archeologie bvba, OE/ERK/Archeoloog/2015/00002

Locatie: Lanaken, Postweg (fig. 1.1 en 1.2)
Bounding box: punt 1: x= 239249, y= 176785
punt 2: x= 239524, y= 177026
Lanaken, Afd. 2, Sectie E, percelen 400N, 400R, 397S2, 397P2, 395H (deels), 395G, 394G, 394K, 393G, 392L, 392M (deels), 392P, 392N (deels), 390P (deels), 390K (deels) en 387B (fig. 1.3)

Periode uitvoering: 8 – 12 december 2016

Relevante termen: Bureauonderzoek, Kempen, Maaskant en (Zand)leemstreek, buiten archeologisch gebied

Verstoorde zones: Momenteel staan er op het projectgebied hier en daar enkele kleine bijgebouwen. Verder is het terrein in gebruik als weiland.

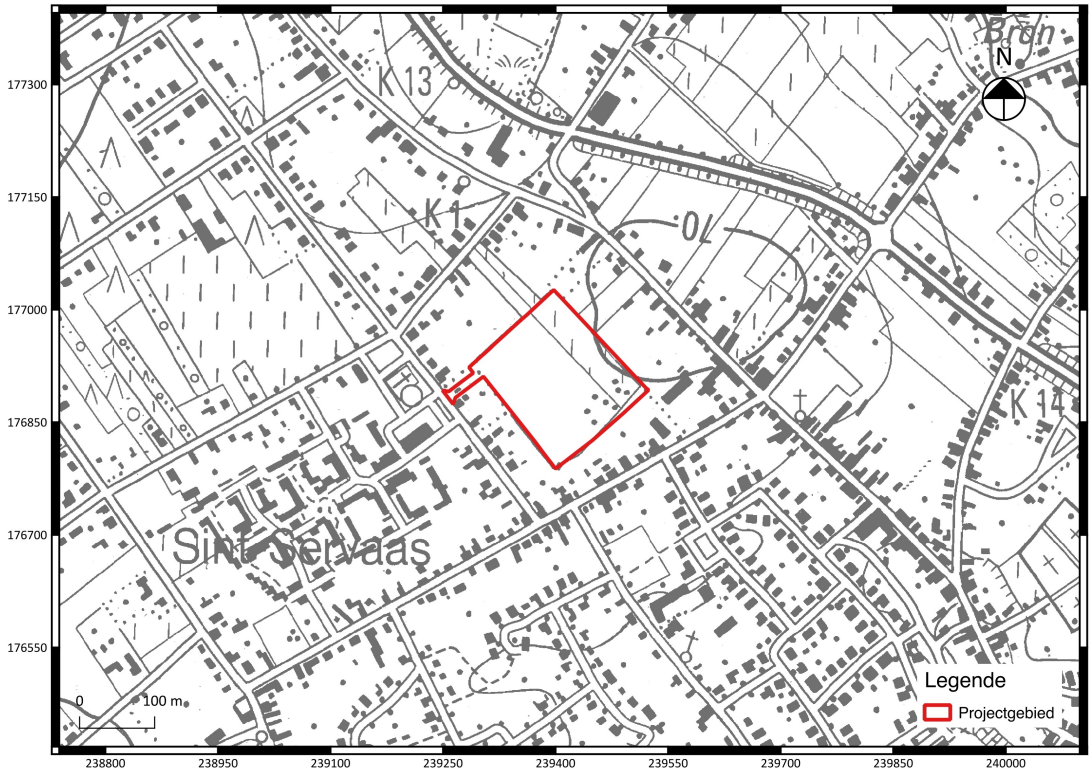

Fig. 1.1: Uittreksel van de topografische kaart met situering van het projectgebied (©Databank Ondergrond Vlaanderen).

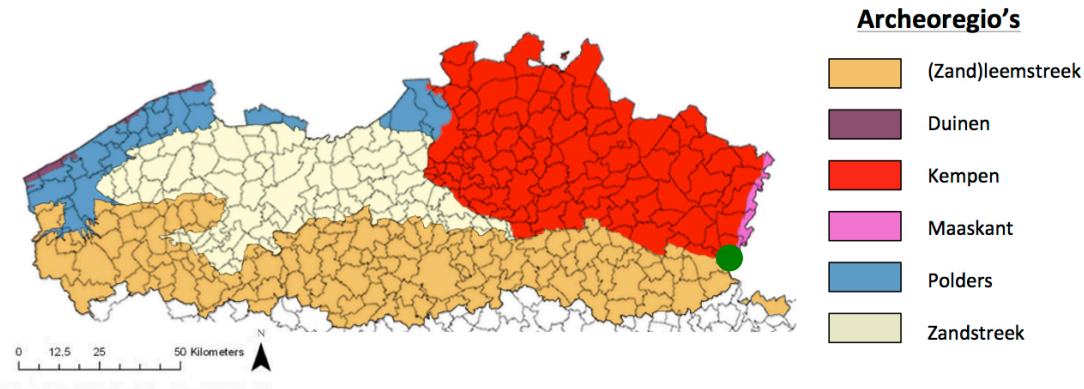

Fig. 1.2: Situering van het projectgebied binnen de verschillende Vlaamse archeoregio's[1].

[1] https://onderzoeksbalans.onroerenderfgoed.be/onderzoeksbalans/archeologie

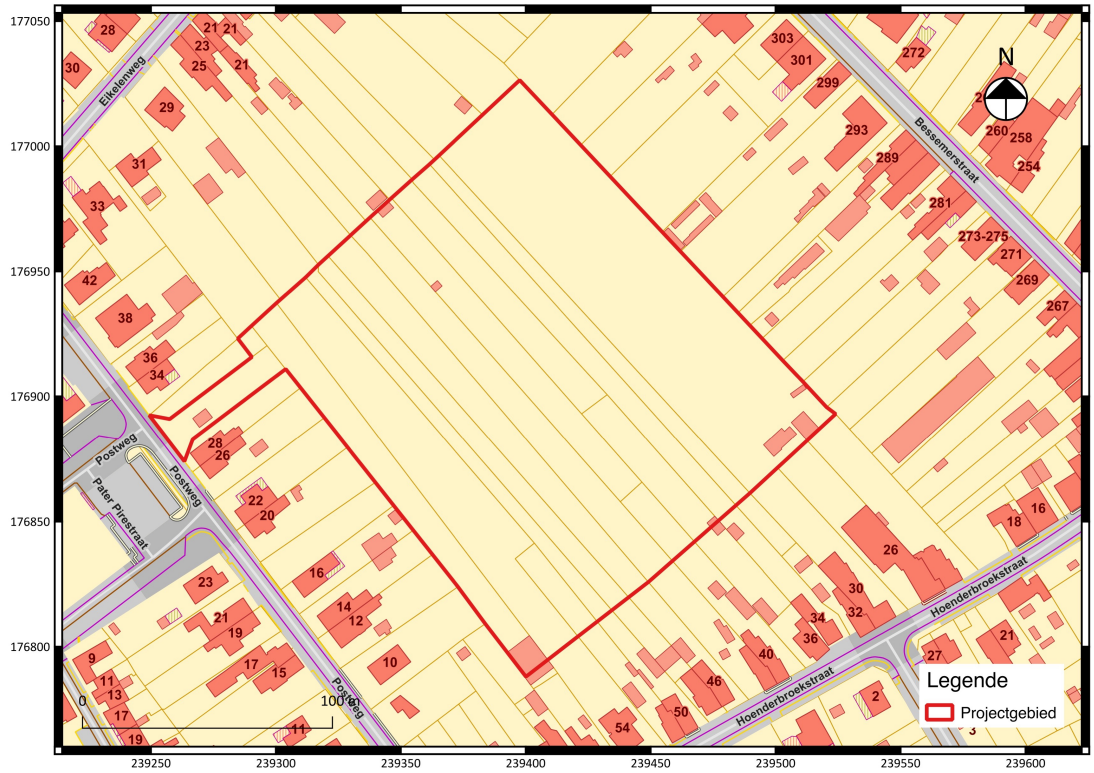

Fig. 1.3: Uittreksel van het kadasterplan met situering van het projectgebied (©CADGIS).

1.1.2 Archeologische voorkennis

Er is geen archeologische voorkennis over het projectgebied.

1.1.3 Onderzoeksopdracht

Het archeologisch vooronderzoek beoogt vast te stellen of er een archeologische site aanwezig is op een terrein, wat de karakteristieken en de bewaringstoestand van deze site zijn, wat haar relatie is met het landschap, welke waarde ze heeft, en hoe ermee moet omgegaan worden in het kader van bodemingrepen.
De Code Goede Praktijk draagt een aantal mogelijke fasen aan, opgedeeld in prospectie zonder ingreep in de bodem (bureaustudie, landschappelijk bodemonderzoek, geofysisch onderzoek, veldkartering) en prospectie met ingreep in de bodem (verkennend archeologisch booronderzoek, waarderend archeologisch booronderzoek, proefsleuven en proefputten, proefputten in functie van steentijd artefactensites). Na voltooiing van elke fase in het vooronderzoek wordt afgewogen of verder vooronderzoek noodzakelijk is en wat de aard van dat vooronderzoek is. Na iedere fase in het vooronderzoek volgt verder vooronderzoek, zonder ingreep in de bodem of met ingreep in de bodem, indien op basis van de reeds uitgevoerde fase(s) van het vooronderzoek onvoldoende informatie gegenereerd is om:

- de hoogstwaarschijnlijke afwezigheid van een archeologische site afdoende te staven.
- een gemotiveerde uitspraak te doen over het al dan niet moeten nemen van maatregelen.
- een plan van aanpak voor een archeologische opgraving op te maken.
- een plan van aanpak voor een behoud in situ op te maken.

De keuze van de methode voor verder vooronderzoek wordt gebaseerd op de volgende vier criteria, aangezien het doel van een archeologisch vooronderzoek immers is om met een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed bovenstaande informatie te kunnen leveren:

- Is het mogelijk deze methode toe te passen op dit terrein?
- Is het nuttig deze methode toe te passen op dit terrein?
- Is het overdreven schadelijk voor het bodemarchief deze methode toe te passen op dit terrein?
- Is het noodzakelijk deze methode toe te passen op dit terrein (kosten-batenanalyse)?

Vraagstelling:

- Kan de hoogstwaarschijnlijke afwezigheid van een archeologische site afdoende gestaafd worden?
- Zijn er archeologisch relevante sites aanwezig?
- Wat is het wetenschappelijk potentieel van de aanwezige sites?
- Moeten er bijkomende maatregelen genomen omwille van eventuele aanwezige sites?
- Maak een plan van aanpak op voor een eventueel vervolgonderzoek.
- Kunnen maatregelen voorgesteld worden voor een eventueel behoud in situ van een aanwezige archeologische site? Hoe kunnen deze maatregelen afgedwongen en gecontroleerd worden?

Randvoorwaarden: niet van toepassing.

1.1.4 Beschrijving van de geplande werken:

Het projectgebied betreft een binnengebied met een totale oppervlakte van 28750 m^2, afgebakend door de bebouwing langs de Postweg, de Hoenderbroekstraat, de Eikelenweg en de Bessemerstraat. Momenteel is het projectgebied in gebruik als weiland en staan er enkele kleine bijgebouwen op het terrein. Het zal deels ontwikkeld worden als een zone voor sociale woningbouw. Daarmee wordt 25% sociaal wonen geïntegreerd in de woonwijk.

Het projectgebied zal gefaseerd ontwikkeld worden voor deze sociale woningbouw. In een eerste fase wordt het grootste deel van het binnengebied ontwikkeld (projectgebied). De achtertuinen van de Bessemerstraat en de Eikelenweg worden in een tweede fase opgenomen. Er wordt een hoofdtoegang voorzien via de Postweg en een wegenis op het projectgebied zelf om toegang te verlenen tot al deze loten. Het terrein wordt opgedeeld in ten minste 65 percelen met evenveel woningen. Centraal op het projectgebied wordt een publieke groene ruimte voorzien en er wordt ingespeeld op kleinere woningen voor welbepaalde doelgroepen. De dichtheid zal ongeveer 20 woonheden per hectare bedragen.
Voor de verhardingen op het terrein zal men vooral gebruik maken van waterdoorlatende verhardingen met het oog op een maximaal hergebruik en een maximale infiltratie van het hemelwater. Daarnaast zullen ook alle woningen aangesloten worden op een rioleringsinfrastructuur. Tot slot zal er voldoende ruimte om te parkeren voorzien worden binnen de ontwikkeling voor de bewoners en bezoekers[2].

[2] Alle informatie met betrekking tot de geplande werken werd aangeleverd door de initiatiefnemer. Alle informatie die momenteel voorhanden is, wordt vermeld in de archeologienota. De plannen worden ook digitaal in bijlage meegeleverd om de leesbaarheid te bevorderen.

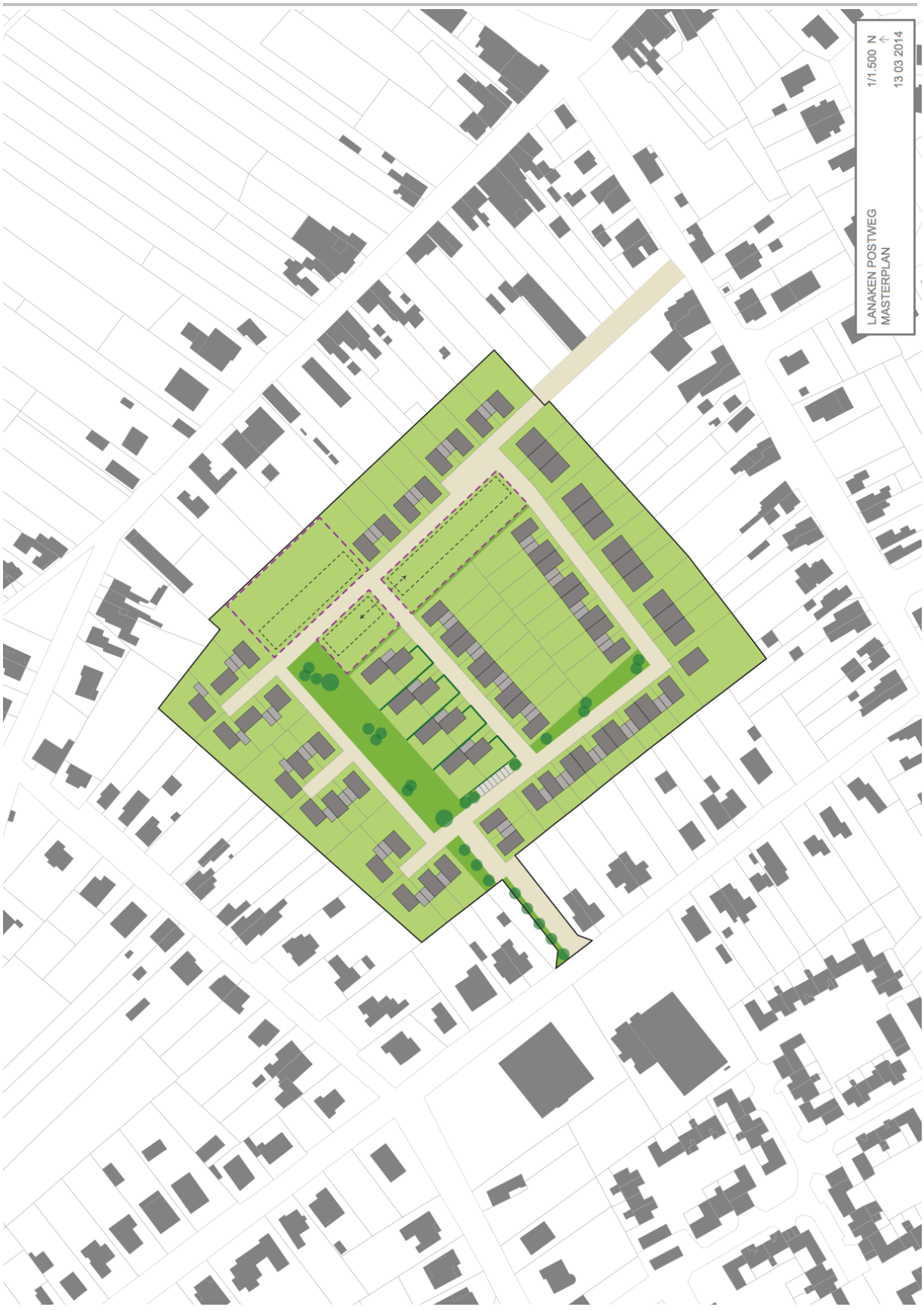

Fig. 1.4: Voorontwerp van de geplande verkaveling in zijn geheel.

Fig. 1.5: Voorontwerp van de geplande verkaveling met aanduiding van fase 1 en fase 2.

1.1.5 Werkwijze

Voor het bureauonderzoek zijn de aardkundige gegevens online onderzocht via www.dov.vlaanderen.be. Op basis van de onderzochte kaarten werd gepoogd een duidelijk beeld te verkrijgen van de landschappelijke en bodemkundige ligging van het projectgebied (conform de Code van Goede Praktijk art. 12.5.2.1 en art. 12.5.2.2). Hiervoor werd gebruik gemaakt van volgende kaarten:

- Bodemkaart
- Tertiair geologische kaart
- Quartair geologische kaart
- Bodemerosiekaart
- Bodembedekkingskaart
- Digitaal Hoogtemodel (DHM II)

De geomorfologische kaart kon niet worden geraadpleegd omdat deze enkel beschikbaar is voor de provincie West-Vlaanderen en de Maasvallei.

Van het tot nog toe uitgevoerde historisch en heemkundig onderzoek is een stand van zaken opgemaakt met betrekking tot het onderzoeksgebied op basis van de beschikbare publicaties. Het historisch kaartmateriaal en luchtfoto's is gegeorefereerd geraadpleegd via het geoportaal van het agentschap Onroerend Erfgoed en bijkomend kaartmateriaal werd opgezocht via www.cartesius.be. Het gebruikte kaartmateriaal werd geselecteerd op basis van de nauwkeurigheid en de aanwezige geschiedkundige gegevens (conform de Code van Goede Praktijk art. 12.5.1.2). Volgende kaartmateriaal en luchtfoto's werden geraadpleegd:

- Frickxkaart (1714-1727)
- Ferrariskaart (1770-1777)
- Atlas der Buurtwegen (ca. 1840)
- Vandermaelenkaart (1846-1854)
- Luchtfoto's (1971, 2000-2003, 2012)
- Topografische kaarten (1996)

Het belangrijkste beschikbare historische kaartmateriaal werd geraadpleegd om de geschiedenis van het grondgebruik gedurende de laatste eeuwen zo goed mogelijk na te gaan. Deze informatie kan een impact hebben op de kwaliteit van het eventueel aanwezige bodemarchief en de bewaring ervan. Bijkomend archiefonderzoek is niet uitgevoerd omdat uit de analyse van het historisch kaartmateriaal geen grondgebruik naar voor komt dat dit noodzakelijk maakt. Het kaartmateriaal wijst op een zeer lage densiteit aan bebouwing in het verleden. Een grondige studie van de beschikbare archivalische bronnen kan wel bijkomende informatie aandragen voor de middeleeuwse geschiedenis van het onderzoeksgebied, maar een dergelijk onderzoek is van een dusdanige omvang dat dit niet past binnen een archeologienota.

1.2 Assessmentrapport

1.2.1 Landschappelijke ligging van het projectgebied

Het projectgebied heeft een oppervlakte van 28750 m^2. Het is gelegen op een hoogte tussen ca. 68 en 70 m TAW (fig. 1.6) in het Maasbekken en maakt zowel deel uit van de archeoregio de Kempen, als de archeoregio Maaskant en (Zand)leemstreek (fig. 1.2). Een gedetailleerde kijk op het projectgebied toont ons een licht hellend en golvend terrein naar het noordoosten toe. In het zuidoosten is er een kleine ophoging merkbaar aan de rand van het projectgebied (fig. 1.7 en fig. 1.8). Verder ligt het projectgebied iets hoger dan de onmiddellijke omgeving (fig. 1.6). De bodemerosiekaart (fig. 1.9) toont voor het projectgebied en tevens de volledige gemeente een zeer lage erosiegevoeligheid. De bodembedekkingskaart (fig. 1.10) karteert het projectgebied als weiland met hier en daar wat bomen of struiken. Verder is het terrein gelegen in het Maasbekken en is de dichtstbijzijnde natuurlijke waterloop de Asbeek.

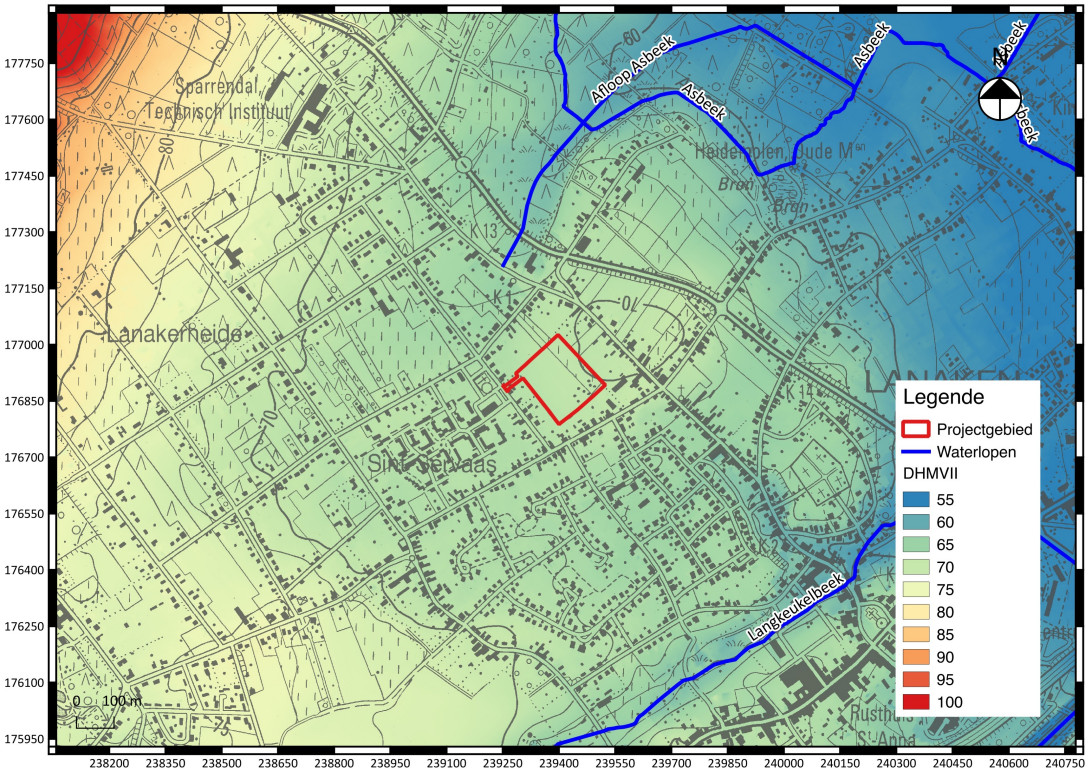

Fig. 1.6: Uittreksel uit het digitaal hoogtemodel met aanduiding van het projectgebied.

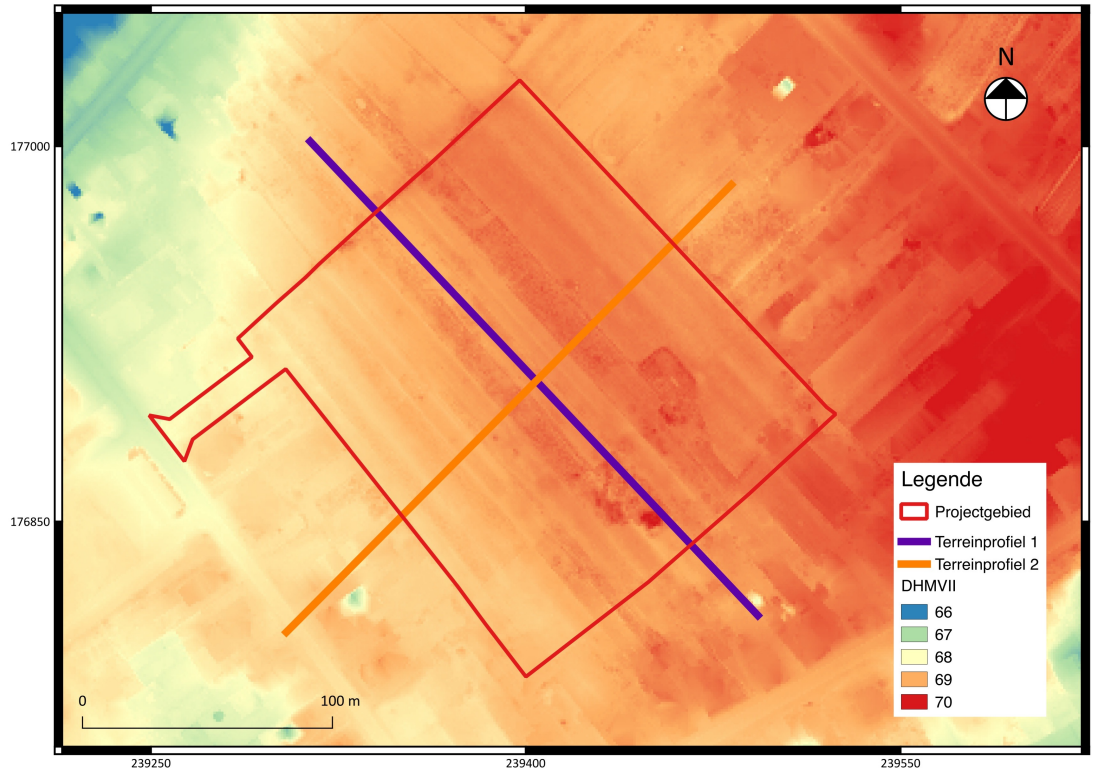

Fig. 1.7: Detail uit het digitaal hoogtemodel met aanduiding van het projectgebied en terreinsneden.

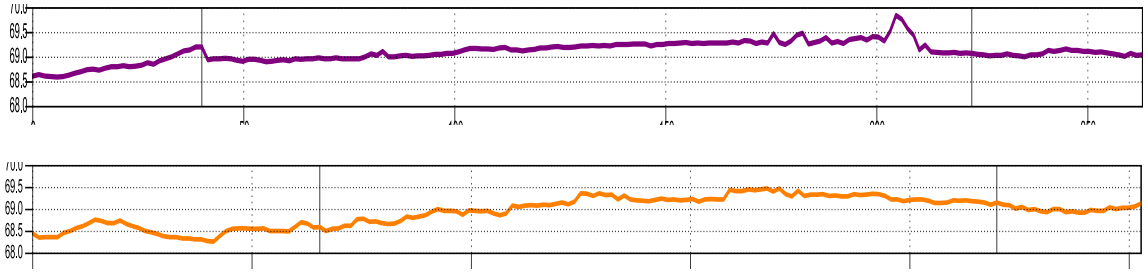

Fig. 1.8: Terreinverloop ter hoogte van het projectgebied.

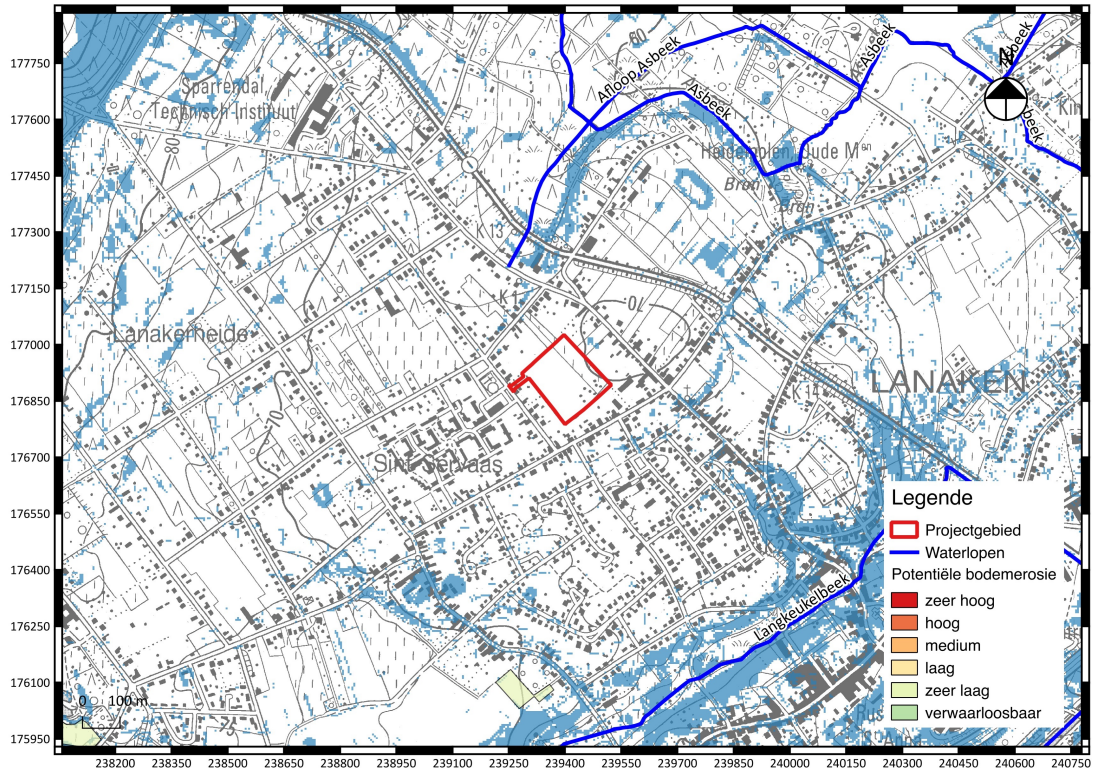

Fig. 1.9: Uittreksel uit de bodemerosiekaart met aanduiding van het projectgebied.

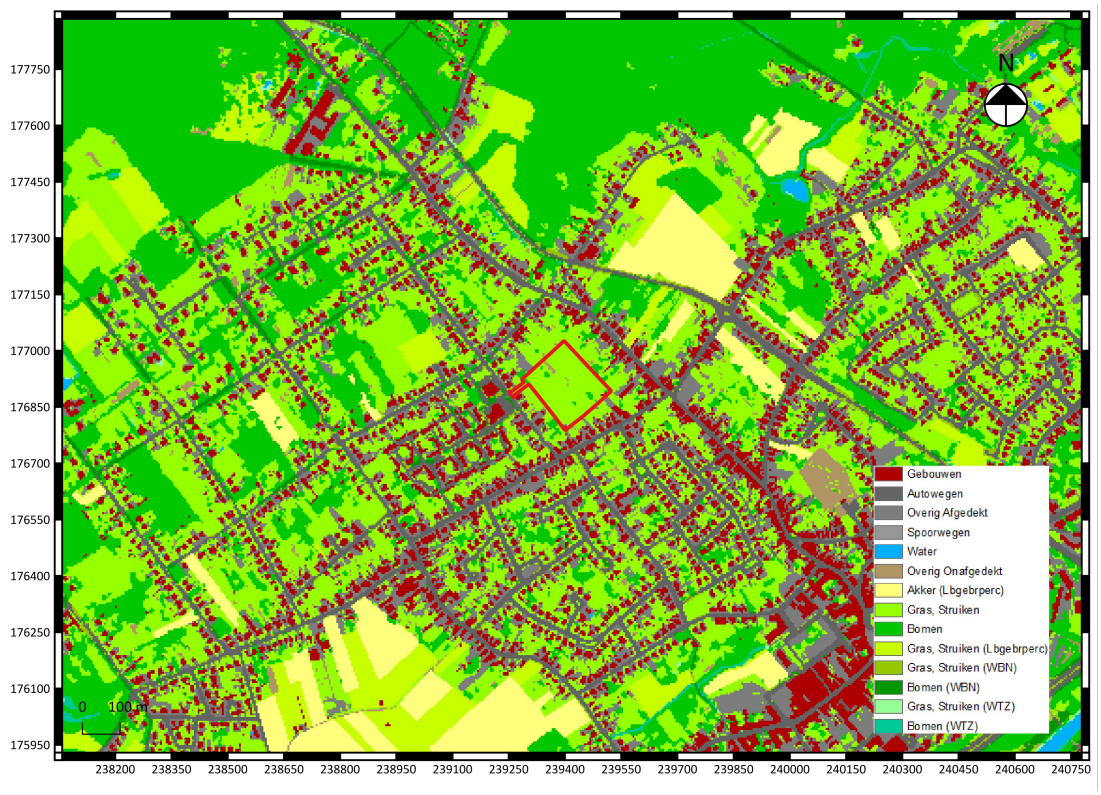

Fig. 1.10: Uittreksel uit de bodembedekkingskaart met aanduiding van het projectgebied.

De bodemkaart (fig. 1.11) karteert het projectgebied op een Sbf2t bodem. Deze bodem is een zeer droge tot droge lemige zandgrond met een weinig duidelijke humus en/of ijzer B horizont.

Onder het projectgebied bevinden zich sedimenten die behoren tot de Formatie van Bilzen (Onder-Oligoceen, 33,9 – 23,03 miljoen jaar). Deze Formatie bestaat uit twee zandpakketten gescheiden door een opvallend kleipakket (fig. 1.12). Binnen het projectgebied zijn deze sedimenten te situeren op een diepte van 10 tot 15 meter.

Op de quartair geologische kaart (fig. 1.13) is het projectgebied gekarteerd op het profiel 30. Dit profiel bestaat uit eolische afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) en/of het Saaliaan (Midden-Pleistoceen). Daaronder bevinden zich hellingsafzettingen van het quartair en daaronder fluviatiele afzettingen van het Midden-Pleistoceen.

Volgens de geomorfologische kaart van de Maasvallei (fig. 1.14) ligt het projectgebied op het Terras van Lanaken. De grinden hiervan vormen een homogeen pakket met enkele grove zandlaagjes die tamelijk grof en slecht gesorteerd zijn. Een concentratie van dikke grinden komt continu voor aan de top van de fluviatiele sedimenten, wijzend op een posterieure erosie. Op het terras rust een 0,5 – 1 m dik pakket dekzanden, waarvan sommige zandwiggen in de grinden zijn doorgedrongen. Het terras van Lanaken wordt bijgevolg beschouwd als een erosieterras dat gevormd werd tijden het Mindel-Riss-interglaciaal, overeenkomstig de verticale erosie van de Maas na de vorming van het hoofdterras. Dit houdt in dat de evolutie van de Maas klimatologisch bepaald is: erosie tijdens interglacialen en sedimentatie tijdens glacialen.

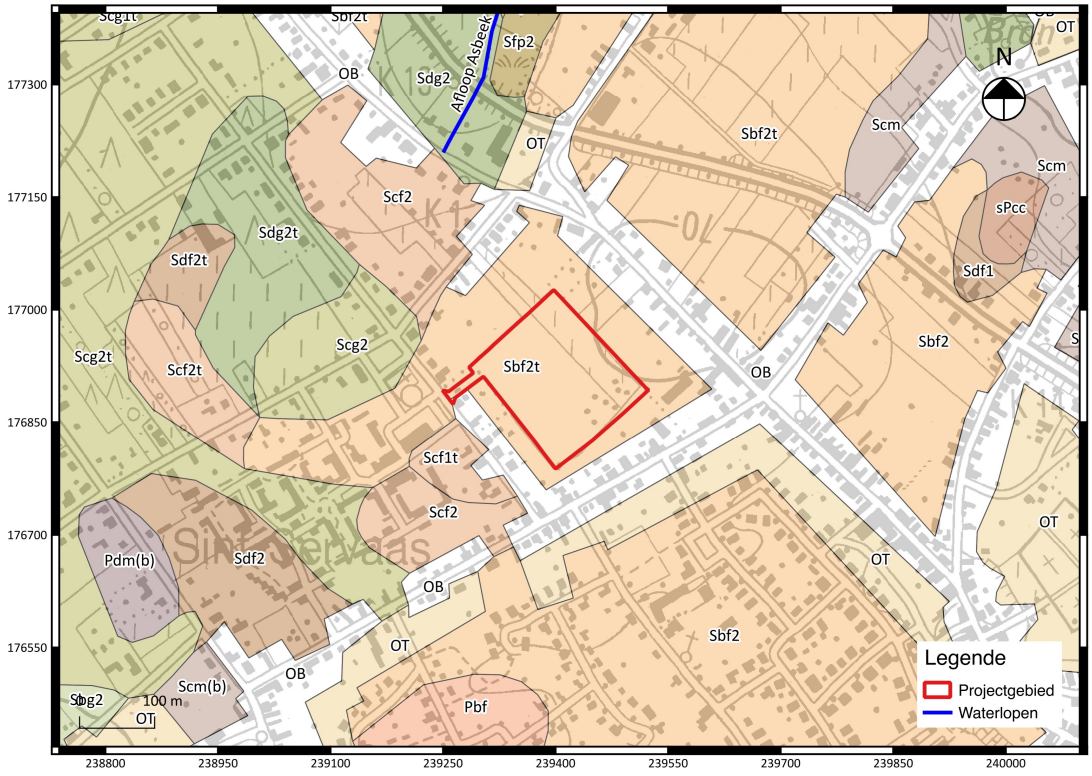

Fig. 1.11: Uittreksel uit de bodemkaart met aanduiding van het projectgebied.

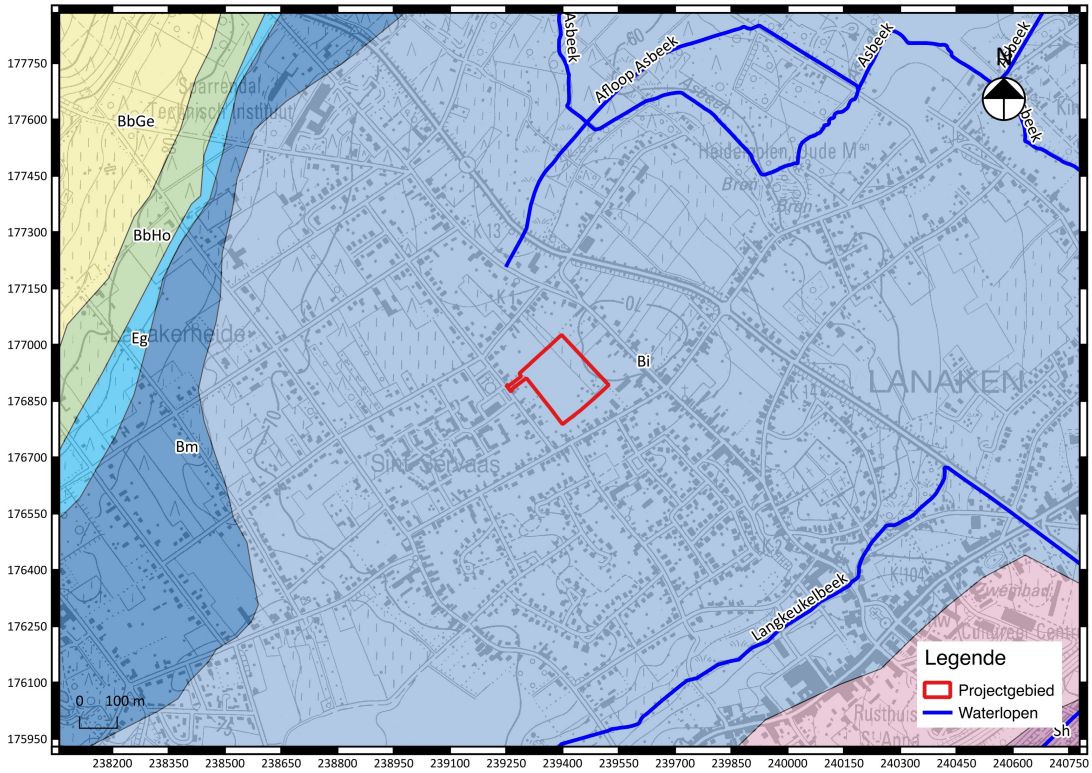

Fig. 1.12: Uittreksel uit de tertiair geologische kaart met aanduiding van het projectgebied.

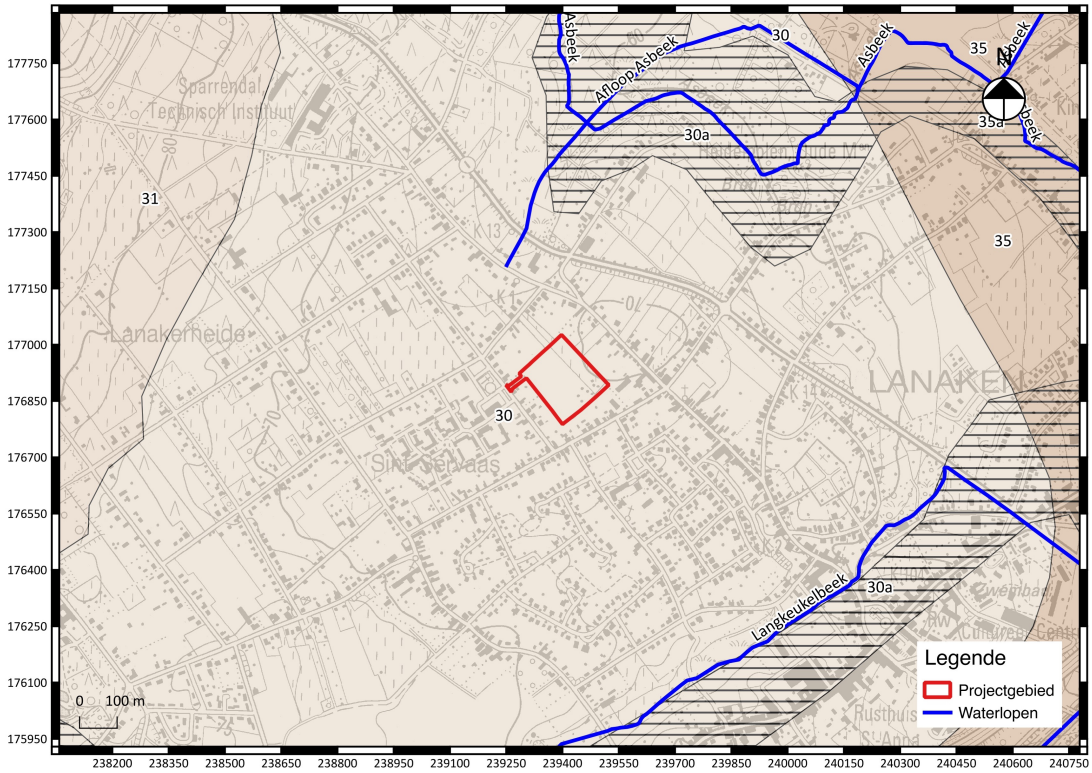

Fig. 1.13: Uittreksel uit de quartair geologische kaart met aanduiding van het projectgebied.

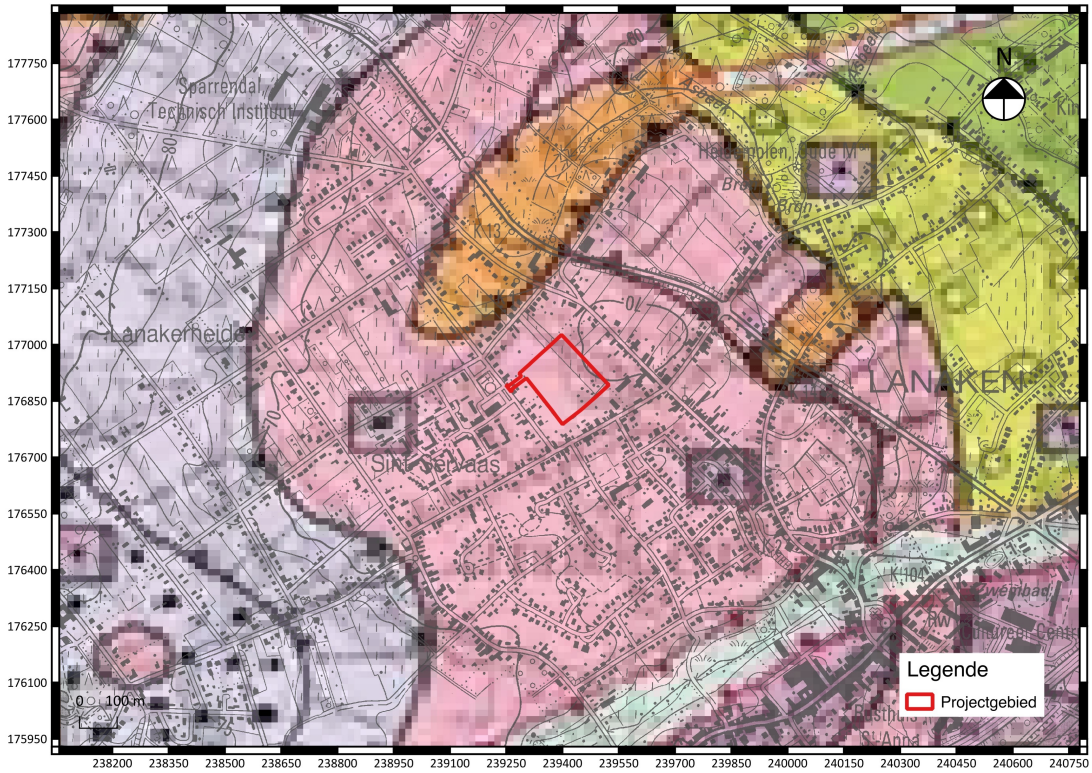

Fig. 1.14: Uittreksel uit de geomorfologische kaart van de Maasvallei met aanduiding van het projectgebied.

1.2.2 Historische beschrijving van het projectgebied

Het projectgebied maakt deel uit van de gemeente Lanaken en is gelegen in de provincie Limburg. Lanaken werd voor het eerst vermeld als *Ludinaca* in 810. De gemeente ligt op de linkeroever van de Maas en werd al bewoond sinds de steentijd. Dit is aangetoond door het grote aantal lithische voorwerpen die men heeft gevonden.

Aanvankelijk behoorde het grondgebied waarschijnlijk tot het domein van de Duitse keizer, die omstreeks 1100 het landgoed aan de heren van Pietersheim schonk. Het grootste gedeelte van het grondgebied heeft steeds deel uitgemaakt van de Loonse heerlijkheid Pietersem, die rechtstreeks ressorteerde onder het Duitse rijk en het statuut van vrije rijksbaronie had. De huidige gemeente ontstond in 1808 door de samenvoeging van de gehuchten Smeermaas, Hocht, Pietersem, Cauberg, Bessemer en Buchden.[3]

[3] Vandeputte, O. 2009, p. 206

Op het historisch kaartmateriaal uit de 18de en 19de eeuw is te zien dat het projectgebied in een landelijke regio gelegen was. Dit beeld is te zien op de Frickxkaart (fig. 1.15) en de Ferrariskaart (fig. 1.16 en fig. 1.17). Het projectgebied is gelegen op enkele landbouwpercelen nabij een weg die langsheen het terrein loopt. Ten zuiden van het projectgebied is er een woonkern of gehucht op te merken met de naam Peetershem. Dit is het gehucht dat de heren van Pietersheim ontvingen van de Duitse keizer. Ten noordwesten van het terrein bestaat een groot deel van de omgeving uit heide met drie plekken die aangeduid zijn als onbegaanbaar moeras. Op de Atlas der Buurtwegen (fig. 1.18 en fig. 1.19) en de kaart van Vandermaelen (fig. 1.20 en fig. 1.21) is het gehucht Peetershem niet meer te zien. Er is nog steeds niet al te veel bebouwing, maar er zijn wel duidelijk meer wegen bijgekomen. Op de Vandermaelenkaart is ook te zien dat een groot deel van de omgeving wordt ingenomen door bos. Tot slot kan er ook een grindgroeve opgemerkt worden net ten oosten van het projectgebied ('Carr. De Gravier').
Op de recentere luchtfoto van 1971, 2000 en 2012 (fig. 1.22, fig. 1.24 en fig. 1.25) en de topografische kaart van 1996 (fig. 1.23) is duidelijk te zien dat er heel wat nieuwe bebouwing is bijgekomen.

Momenteel wordt het projectgebied nog als weiland gebruikt en staan er enkele bijgebouwen en bomen op het terrein.

Fig. 1.15: Uittreksel uit de Frickxkaart met aanduiding van het projectgebied.

Fig. 1.16: Uittreksel uit de Ferrariskaart met aanduiding van het projectgebied.

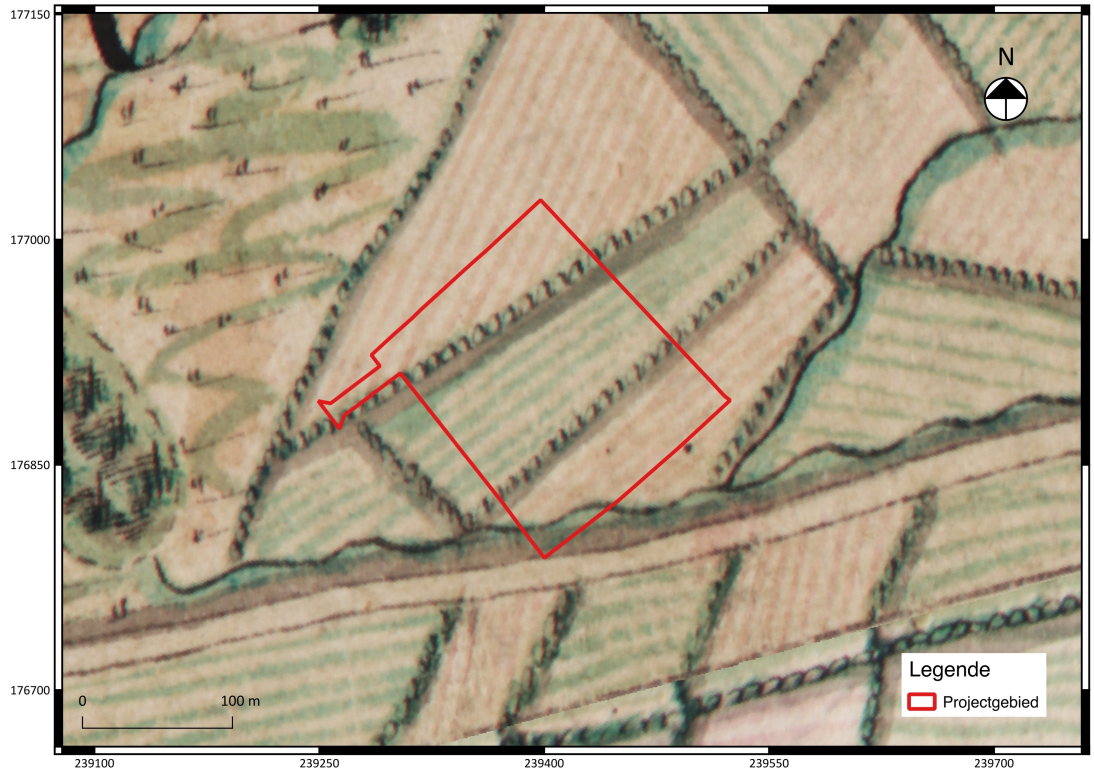

Fig. 1.17: Detail uit de Ferrariskaart met aanduiding van het projectgebied.

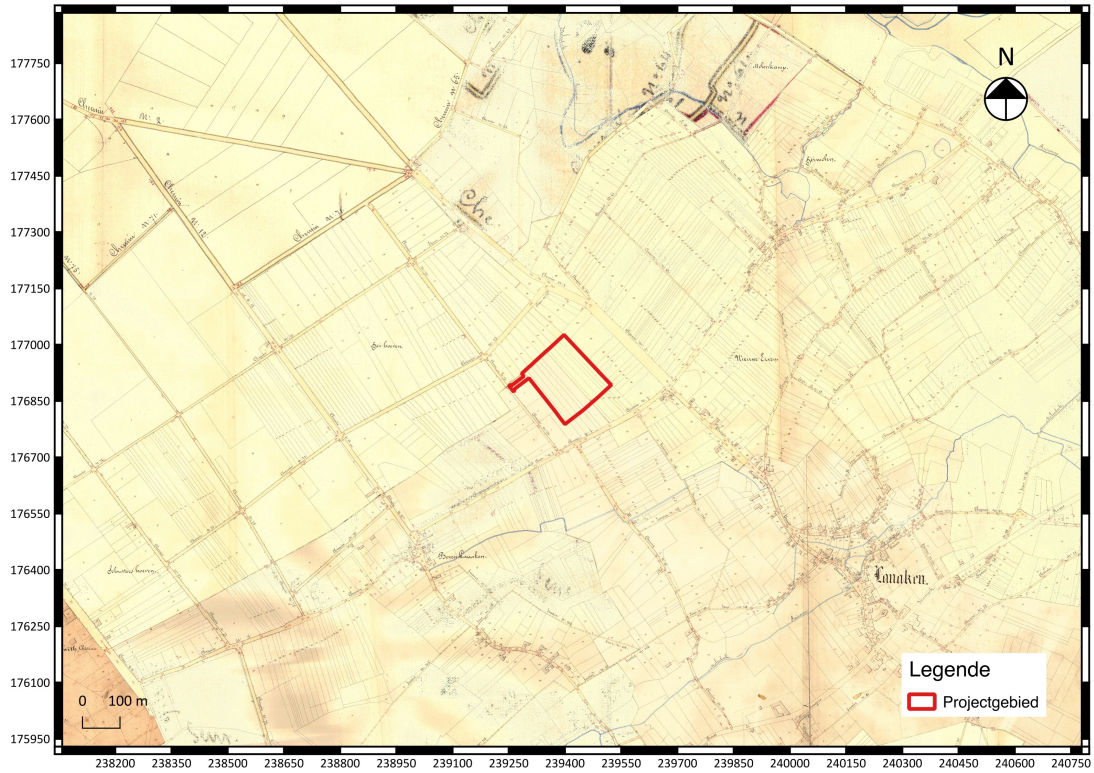

Fig. 1.18: Uittreksel uit de Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het projectgebied.

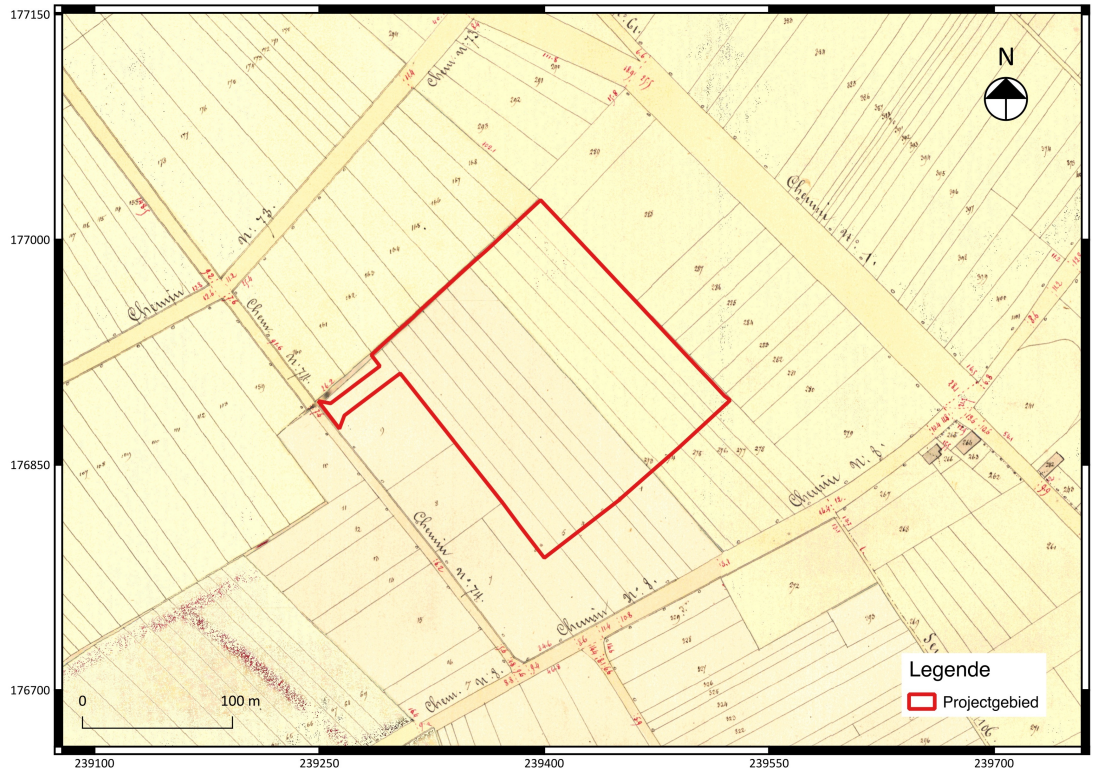

Fig. 1.19: Detail uit de Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het projectgebied.

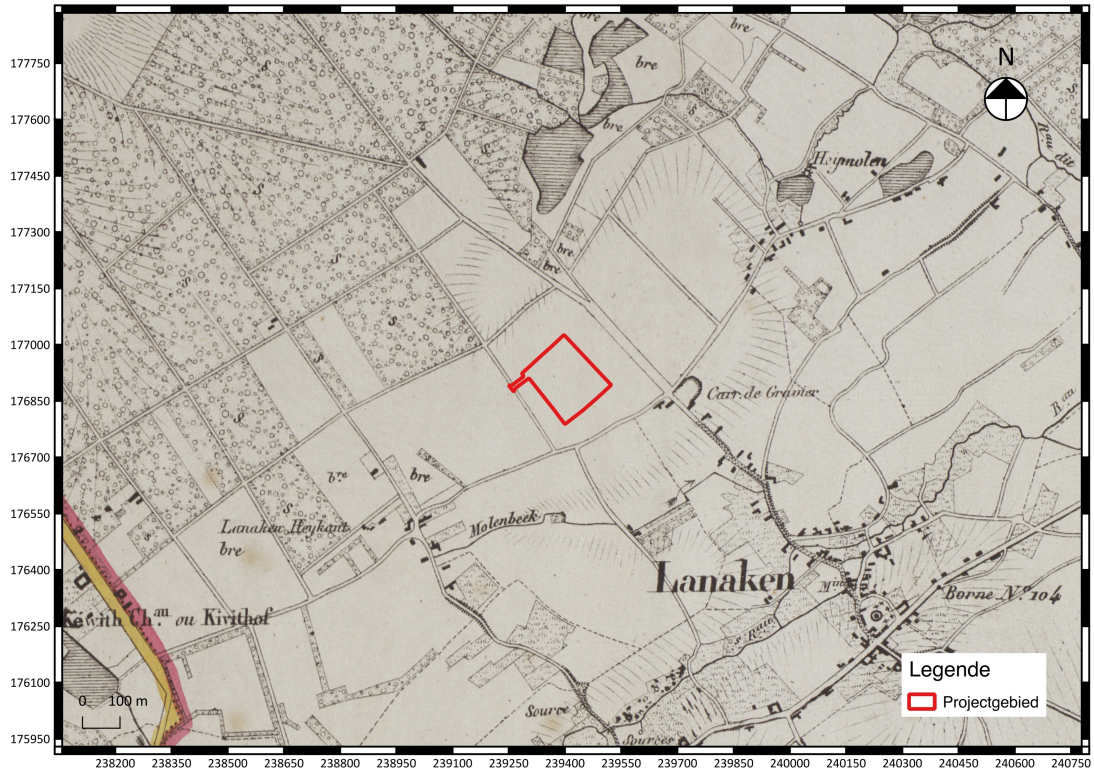

Fig. 1.20: Uittreksel uit de kaart van Vandermaelen met aanduiding van het projectgebied.

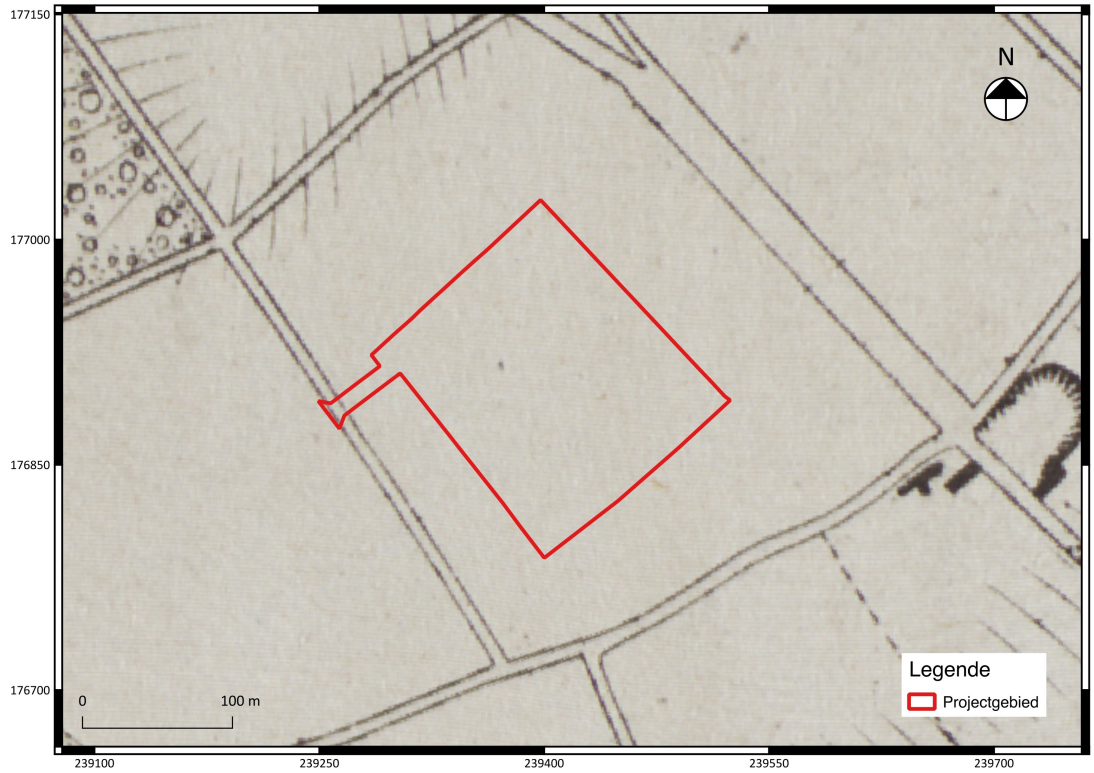

Fig. 1.21: Detail uit de kaart van Vandermaelen met aanduiding van het projectgebied.

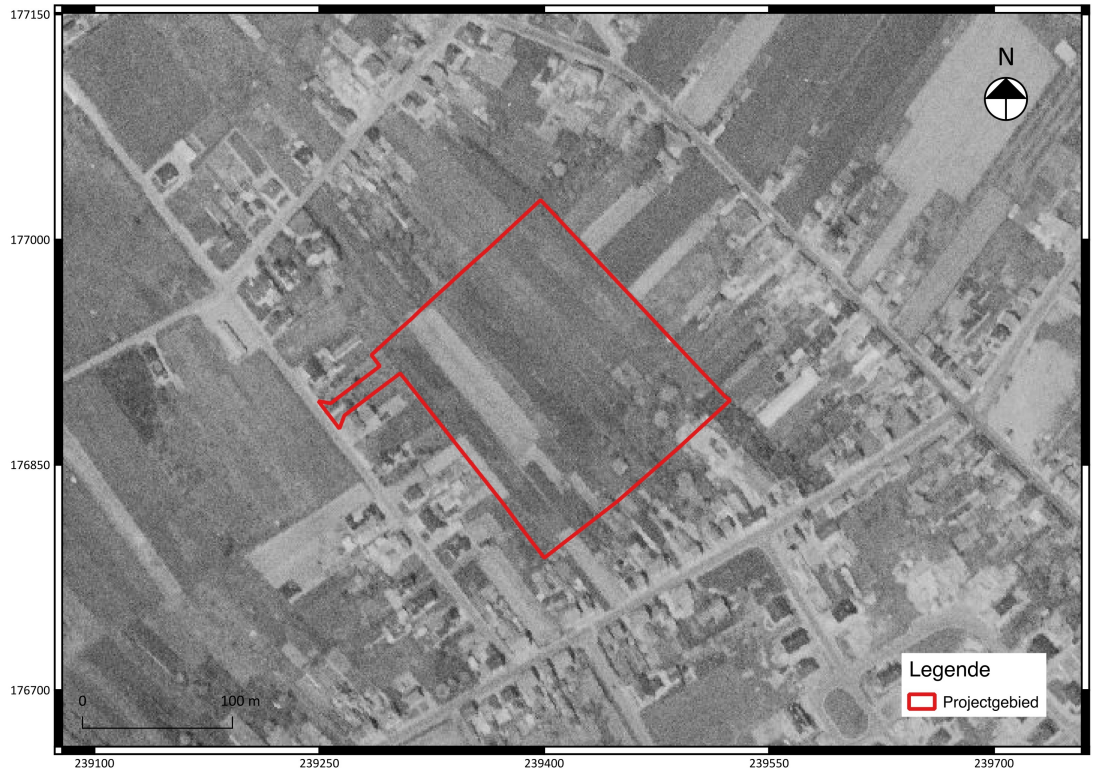

Fig. 1.22: Detail uit een luchtfoto van 1971 met aanduiding van het projectgebied.

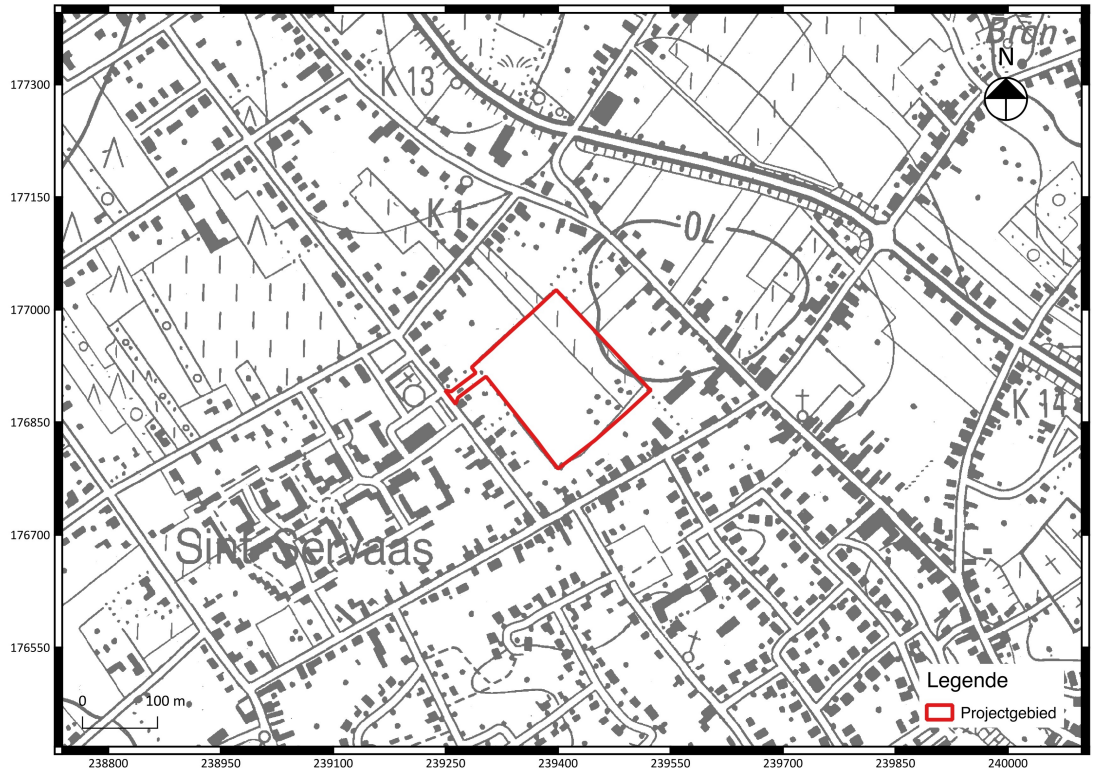

Fig. 1.23: Uittreksel uit de topografische kaart van 1996 met aanduiding van het projectgebied.

Fig. 1.24: Detail uit een luchtfoto van 2000 met aanduiding van het projectgebied.

Fig. 1.25: Detail uit een luchtfoto van 2012 met aanduiding van het projectgebied.

1.2.3 Archeologisch kader van het projectgebied

In de ruime omgeving van het projectgebied werden in de databank van de Centrale Archeologische Inventaris (CAI)[4] verschillende meldingen opgenomen. De dichtstbijzijnde locaties zijn:

- CAI 52588: bouwmateriaal uit de middeleeuwen (bouwpuin, mortelresten, dakpannen), aardewerk uit de middeleeuwen en lithisch materiaal uit de steentijd (vuistbijl).
- CAI 52376: lithisch materiaal uit het midden-neolithicum.
- CAI 52902: paternosterkruis en muntstukken uit de Nieuwe Tijd.
- CAI 790003: lithisch materiaal uit het neolithicum
- CAI 50580: aardewerk uit de Romeinse Tijd.

Daarnaast zijn er nog enkele gebouwen als bouwkundig erfgoed of als monument opgenomen, is er een beheersplan opgesteld voor het Kasteel Pietersheim en is er een beschermd landschap aangeduid:

- Relict ID 894: Parochiekerk Sint-Servaas.
- Relict ID 2958: watermolen Heidemolen.
- Relict ID 20812: beheersplan voor het domein en kasteel Pietersheim.
- Relict ID 300255: Steilrand van het Kempisch Plateau van de Kikbeek tot de Asbeek.

Ook zijn er enkele zones aangeduid waar er een negatief archeologisch onderzoek heeft plaatsgevonden. Deze zijn voornamelijk ten noorden en ten zuiden van het projectgebied te situeren.

Echter, op een ca. 400 à 500 m ten noordoosten van het projectgebied, ter hoogte van de Wijngaardstraat, werd er een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd door Studiebureau Archeologie in 2016[5]. Tijdens dit onderzoek werden antropogene bodemsporen en een concentratie van lithisch materiaal aangetroffen, waarschijnlijk uit het Laat-Paleolithicum. De bodemprofielen kwamen niet overeen met de bodemkaart en bijgevolg had men geen hoge verwachting voor steentijd. Tijdens het proefsleuvenonderzoek trof men een plaggenprofiel aan (Scm) met de restanten van de originele A-horizont (loopvlak) in plaats van een mattig natte, zwak ontwikkelde podzol (Sdf1). Daarnaast werd er een natte plaggenbodem aangetroffen (Sem) in plaats van een matig droge plaggenbodem (Scm) en een matig droge, zwak ontwikkelde podzolbodem in lemig zand in plaats van een matig droge lemige zandgrond (sPcc). Tijdens dit onderzoek kwamen meer dan 200 vuurstenen artefacten aan het licht. Er werd debitagemateriaal gevonden, geretoucheerde stukken (werktuigen), verbrande stukken, brokjes oölithische hematiet en ecofacten (verkoolde zaadjes).
Sinds 14 november 2016 is ondermeer Dr. Bart Vanmonfort en prof. Dr. Philip Van Peer van de Katholieke Universiteit Leuven een opgraving in functie van steentijd aan het uitvoeren op de percelen gelegen aan de Wijngaardstraat te Lanaken.

Verder zijn er tot op heden in de nabijheid van het projectgebied geen archeologische vindplaatsen gekend. Er zijn in het gebied nog maar weinig archeologische prospecties uitgevoerd naar aanleiding van grote infrastructuurwerken. Het schijnbaar ontbreken van archeologische vindplaatsen kan dus eerder het gevolg zijn van het ontbreken van een systematische archeologische inventarisatie van de regio.

[4] https://cai.onroerenderfgoed.be
[5] Van Liefferinge 2016.

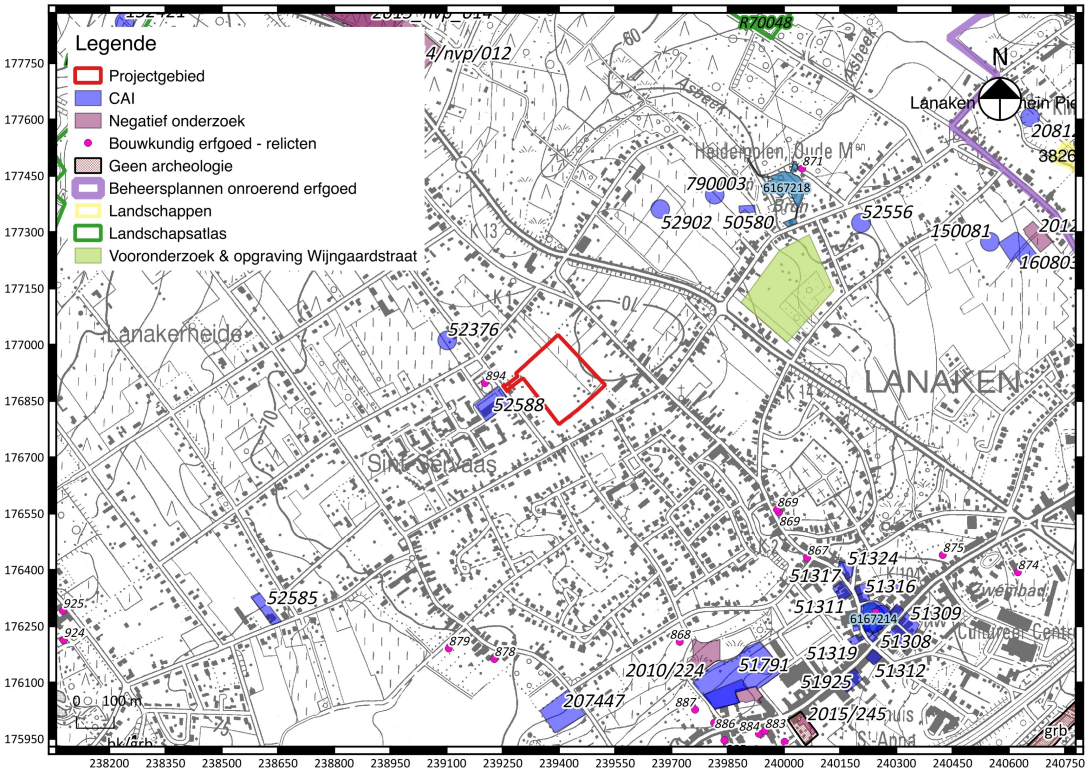

Fig. 1.26: Uittreksel uit de CAI met situering van het projectgebied[6].

[6] www.agiv.be

1.2.4 Datering en interpretatie van het onderzochte gebied

Het projectgebied bevindt zich binnen de huidige kern van Lanaken. Het maakt deel uit van een regio waar in het verleden reeds enkele archeologische vondsten werden aangetroffen. Deze vondsten zijn gedateerd vanaf de steentijd tot en met de Nieuwe Tijd.

In de onmiddellijke omgeving van het projectgebied, ter hoogte van de Wijngaardstraat te Lanaken, werd tijdens een proefsleuvenonderzoek, uitgevoerd door Studiebureau Archeologie in 2016, een concentratie aan steentijdartefacten aangetroffen. Het betrof meer dan 200 vuurstenen artefacten. Er werd debitagemateriaal gevonden, geretoucheerde stukken (werktuigen), verbrande stukken, brokjes oölithische hematiet en ecofacten (verkoolde zaadjes).
Sinds 14 november 2016 is ondermeer Dr. Bart Vanmonfort en prof. Dr. Philip Van Peer van de Katholieke Universiteit Leuven een opgraving in functie van steentijd aan het uitvoeren.

Op de geomorfologische kaart van de Maasvallei wordt het projectgebied gesitueerd op een erosieterras van de Maas. Dit terras werd tijdens de glaciale perioden afgedekt door dekzanden. Op de bodemkaart staat het projectgebied gekarteerd als een Sbf2t bodem. Dit is een zeer droge tot droge lemige zandgrond met weinig duidelijk humus en/of ijzer B horizont. Op basis van deze elementen is de verwachting voor steentijd eerder laag. Echter, tijdens het proefsleuvenonderzoek dat zonet werd vermeld, werden andere bodems in de referentieprofielen aangetroffen. Het is dus mogelijk dat de gegevens van de bodemkaart niet overeen komen met de huidige situatie op het terrein. Daarbij komt ook de grote concentratie aan lithisch materiaal ter hoogte van de Wijngaardstraat en de losse vondsten van lithisch materiaal in de databank van de CAI. Bijgevolg kan er dus gesteld worden dat er eerder een hoge verwachting voor steentijd artefacten is.

De geplande werken die op het projectgebied zullen plaatsvinden, het aanleggen van een wegenis en het bouwen van woningen, zullen een grote impact op het aanwezige bodemarchief hebben. Bijgevolg is het noodzakelijk om verder archeologisch onderzoek (met ingreep in de bodem) uit te voeren.

1.2.5 Synthese

Het projectgebied bevindt zich in een ruimere regio waar archeologisch potentieel aanwezig is. Enkele archeologische vondsten hebben reeds menselijke aanwezigheid aan het licht gebracht. Deze vondsten werden gedateerd vanaf de steentijd tot en met de Nieuwe Tijd.

In de onmiddellijke omgeving van het projectgebied, ter hoogte van de Wijngaardstraat te Lanaken, werd tijdens een proefsleuvenonderzoek, uitgevoerd door Studiebureau Archeologie in 2016, een concentratie aan steentijdartefacten aangetroffen. Het betrof meer dan 200 vuurstenen artefacten. Er werd debitagemateriaal gevonden, geretoucheerde stukken (werktuigen), verbrande stukken, brokjes oölithische hematiet en ecofacten (verkoolde zaadjes).
Sinds 14 november 2016 is ondermeer Dr. Bart Vanmonfort en prof. Dr. Philip Van Peer van de Katholieke Universiteit Leuven een opgraving in functie van steentijd aan het uitvoeren ter hoogte van de Wijngaardstraat te Lanaken.

Op de geomorfologische kaart van de Maasvallei wordt het projectgebied gesitueerd op een erosieterras van de Maas. Deze grinden zijn geërodeerd tijdens de interglaciale perioden en gesedimenteerd tijdens de glaciale perioden, waardoor het terras afgedekt werd door dekzanden. Bijgevolg zijn de grinden van het terras goed bewaard gebleven.

Op de bodemkaart staat het projectgebied gekarteerd als een Sbf2t bodem. Dit is een zeer droge tot droge lemige zandgrond met weinig duidelijk humus en/of ijzer B horizont. Op basis van deze elementen is de verwachting voor steentijd eerder laag. Echter, tijdens het proefsleuvenonderzoek dat zonet werd vermeld, werden andere bodems in de referentieprofielen aangetroffen. Het is dus mogelijk dat de gegevens van de bodemkaart niet overeen komen met de huidige situatie op het terrein. Daarbij komt ook de grote concentratie aan lithisch materiaal ter hoogte van de Wijngaardstraat en de losse vondsten van lithisch materiaal in de databank van de CAI. Bijgevolg kan er dus gesteld worden dat er eerder een hoge verwachting voor steentijd artefacten is.

Het historisch kaartmateriaal toont geen bebouwing vanaf de late middeleeuwen. Bijgevolg is de verwachting voor deze periode eerder laag.

De geplande werken die op het projectgebied zullen plaatsvinden, het aanleggen van een wegenis en het bouwen van woningen, zullen een grote impact op het aanwezige bodemarchief hebben. Bijgevolg is het noodzakelijk om verder archeologisch onderzoek (met ingreep in de bodem) uit te voeren.

1.2.6 Samenvatting voor een gespecialiseerd publiek

Het projectgebied bevindt zich in een ruimere regio waar archeologisch potentieel aanwezig is. Enkele archeologische vondsten hebben reeds menselijke aanwezigheid aan het licht gebracht. Deze vondsten werden gedateerd vanaf de steentijd tot en met de Nieuwe Tijd.

In de onmiddellijke omgeving van het projectgebied, ter hoogte van de Wijngaardstraat te Lanaken, werd tijdens een proefsleuvenonderzoek, uitgevoerd door Studiebureau Archeologie in 2016, een concentratie aan steentijdartefacten aangetroffen. Het betrof meer dan 200 vuurstenen artefacten. Er werd debitagemateriaal gevonden, geretoucheerde stukken (werktuigen), verbrande stukken, brokjes oölithische hematiet en ecofacten (verkoolde zaadjes).
Sinds 14 november 2016 is ondermeer Dr. Bart Vanmonfort en prof. Dr. Philip Van Peer van de Katholieke Universiteit Leuven een opgraving in functie van steentijd aan het uitvoeren ter hoogte van de Wijngaardstraat te Lanaken.

Op de geomorfologische kaart van de Maasvallei wordt het projectgebied gesitueerd op een erosieterras van de Maas. Deze grinden zijn geërodeerd tijdens de interglaciale perioden en gesedimenteerd tijdens de glaciale perioden, waardoor het terras afgedekt werd door dekzanden. Bijgevolg zijn de grinden van het terras goed bewaard gebleven.
Op de bodemkaart staat het projectgebied gekarteerd als een Sbf2t bodem. Dit is een zeer droge tot droge lemige zandgrond met weinig duidelijk humus en/of ijzer B horizont. Op basis van deze elementen is de verwachting voor steentijd eerder laag. Echter, tijdens het proefsleuvenonderzoek dat zonet werd vermeld, werden andere bodems in de referentieprofielen aangetroffen. Het is dus mogelijk dat de gegevens van de bodemkaart niet overeen komen met de huidige situatie op het terrein. Daarbij komt ook de grote concentratie aan lithisch materiaal ter hoogte van de Wijngaardstraat en de losse vondsten van lithisch materiaal in de databank van de CAI. Bijgevolg kan er dus gesteld worden dat er eerder een hoge verwachting voor steentijd artefacten is.

Het historisch kaartmateriaal toont geen bebouwing vanaf de late middeleeuwen. Bijgevolg is de verwachting voor deze periode eerder laag.

De geplande werken die op het projectgebied zullen plaatsvinden, het aanleggen van een wegenis en het bouwen van woningen, zullen een grote impact op het aanwezige bodemarchief hebben. Bijgevolg is het noodzakelijk om verder archeologisch onderzoek (met ingreep in de bodem) uit te voeren.

1.2.7 Samenvatting voor een niet gespecialiseerd publiek

Tijdens het bureauonderzoek kon de afwezigheid van een archeologische site niet met zekerheid worden aangetoond. Het projectgebied bevindt zich in een regio waar archeologisch potentieel aanwezig is, zowel voor steentijd artefactensites als voor grondsporensites vanaf de metaaltijden. Er zijn reeds enkele archeologische vondsten gemeld en er werd tijdens een proefsleuvenonderzoek in de onmiddellijke omgeving van het projectgebied een concentratie van lithisch materiaal uit het Laat-Paleolithicum aangetroffen. Er wordt bijgevolg verder archeologisch onderzoek (met ingreep in de bodem) geadviseerd voor dit projectgebied.

Bibliografie

Literatuur:

Haneca, K., S. Debruyne, S. Vanhoutte en A. Ervynck. 2016. *Archeologisch vooronderzoek met proefsleuven: Op zoek naar een optimale strategie*. Onderzoeksrapport Agentschap Onroerend Erfgoed 48. Brussel.

Vandeputte, Omer. 2009. *Erfgoedbibliotheek van de Belgische gemeenten: Limburg.* Tielt.

Van Liefferinge N. & Smeets M. 2016: *Het archeologisch vooronderzoek aan de Wijngaardstraat te Lanaken,* Kessel-Lo.

Websites (allen geraadpleegd op 9 december 2016):

https://cai.onroerenderfgoed.be

https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/120367

www.agiv.be

www.cartesius.be

www.geoportaal.be

www.geopunt.be

Bijlagen

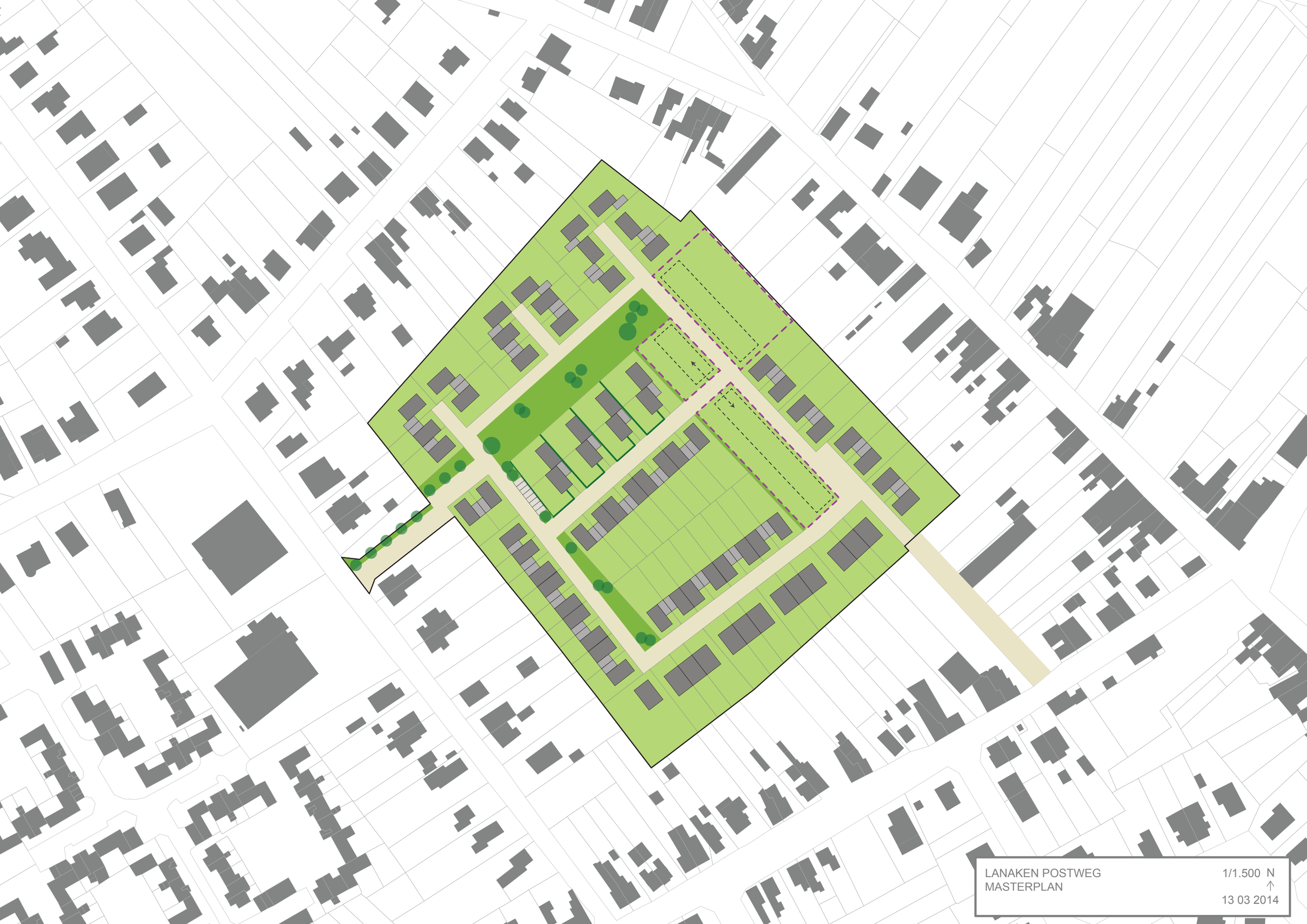
Bijlage 1 : Plannenlijst

Projectcode	2016				
Onderwerp	Plannenlijst				
Aanmaker alle plannen	Caroline Dockx				
Plannummer/fig.	Type	Onderwerp	Schaal	Analoog/Digitaal	Datum
1/1.1	Topo 1996	Locatie onderzoeksgebied	1/10.000	Analoog	8-12-2016
2/1.3	Kadaster 2016	Locatie onderzoeksgebied	1/1.500	Digitaal	8-12-2016
3/1.4	Bouwplan	Voorontwerp geplande verkaveling		Digitaal	8-12-2016
4/1.5	Bouwplan	Voorontwerp geplande verkaveling		Digitaal	8-12-2016
5/1.6	Digitaal hoogtemodel	Hoogte	1/10.000	Digitaal	8-12-2016
6/1.7	Digitaal hoogtemodel	Hoogte	1/1.500	Digitaal	8-12-2016
7/1.8		Terreinsnede		Digitaal	8-12-2016
9/1.9	Bodemerosiekaart	Bodemerosie	1/10.000	Digitaal	8-12-2016
10/1.10	Bodembedekkings-kaart	Bodembedekking	1/10.000	Digitaal	8-12-2016
11/1.11	Bodemkaart	Bodemopbouw	1/10.000	digitaal	8-12-2016
12/1.12	Tertiairgeologische kaart	Tertiar (1989-2001)	1/10.000	Analoog & digitaal	8-12-2016
13/1.13	Quartairgeologische kaart	Quartair (1991-2005)	1/10.000	Analoog & digitaal	8-12-2016
14/1.14	Geomorfologische kaart	Geomorfologie Maasvallei (1973)	1/10.000	Analoog & digitaal	8-12-2016
15/1.15	Historische kaart	Frickx (1712)	1/10.000	Analoog	8-12-2016
16/1.16	Historische kaart	Ferraris (1777)	1/10.000	Analoog	8-12-2016
17/1.17	Historische kaart	Ferraris (1777)	1/2.500	Analoog	8-12-2016
18/1.18	Historische kaart	Buurtwegen (1840)	1/10.000	Analoog	8-12-2016

19/1.19	Historische kaart	Buurtwegen (1840)	1/2.500	Analoog	8-12-2016
20/1.20	Historische kaart	Vandermaelen (1846-1852)	1/10.000	Analoog	8-12-2016
21/1.21	Historische kaart	Vandermaelen (1846-1852)	1/2.500	Analoog	8-12-2016
22/1.23	Topografische kaart	Topografische kaart 1996	1/5.000	Analoog	8-12-2016
23/1.26	CAI	Gekende archeologische sites	1/10.000	Digitaal	8-12-2016
24/2.1	Syntheseplan	Zone geselecteerd voor verder onderzoek	1/1.500	Digitaal	8-12-2016
25/2.2	Syntheseplan	Projectie landschappelijke boringen op kadaster	1/1.500	Digitaal	8-12-2016
26/2.3	Syntheseplan	Projectie verkennende boringen op kadaster	1/1.500	Digitaal	8-12-2016
27/2.4	Syntheseplan	Projectie sleuvenplan op kadaster	1/1.500	Digitaal	8-12-2016

Bijlage 2: Fotolijst

Projectcode	2016		
Onderwerp	Fotolijst		
Nummer/ fig.	Type	Vervaardiging	Onderwerp
1 /Voorblad	Luchtfoto 2012	Digitaal	Impressie terrein - detail
2/1.22	Luchtfoto 1971	Analoog	Impressie terrein - detail
3/1.24	Luchtfoto 2000	Analoog	Impressie terrein - detail
4/1.25	Luchtfoto 2012	Digitaal	Impressie terrein - detail

LANAKEN POSTWEG
MASTERPLAN
1/1.500 N
13 03 2014